

Obnovljena prisutnost

Ivan Supićić

ivan@supicic.net

Naš časopis ulazi u devetu godinu izlaženja. Kao mnogi ljudski pothvati, imao je i on svoje blistave trenutke, ali i trenutke poteškoća i slabosti. Nije sve što se u njemu dosad objavilo uvijek bilo na potrebnoj visini. No, uvijek ponovno, *Nova prisutnost* je pronalazila i prave puteve, nastojala se vraćati svojim izvornim nadahnućima i namjerama – najavljenima već u njezinu prvome broju. Od ovoga pak broja ona ih se pokušava opet znatnije prisjetiti: riječ je ponajprije o duhovnim aspektima časopisa. Zato je ovaj broj i protkan nekim tekstovima kojima je to prisjećanje cilj. Pritom se intelektualna sastavnica našega časopisa ne želi ni najmanje umanjiti. Naprotiv, potrebno je stalno pronalaziti sponu između nje i one duhovne, njegovati jednu i drugu. To je jedna od bitnih zadaća *Nove prisutnosti*, to je njezina osobitost. U tome je, među ostalim, njezin identitet.

Uzete u svojem specifičnom smislu, znanost i duhovnost nisu isto. Svaka ima svoju posebnost. Ali one se mogu i uzajamno nadopunjavati, zajedno rasti. Duhovnosti je potrebna racionalnost a znanosti intuitivnost duha, duhovnost, barem na nekim njezinim područjima i u nekim njezinim aspektima, i to osobito u humanističkim i društvenim znanostima. Duhovnost i znanost se ne isključuju. Naprotiv, one se mogu međusobno obogaćivati. U njihovim najčišćim i najvišim dometima, istinska duhovnost i nikakvim ideološkim predrasudama ili okovima sputana znanost mogu blagotvorno konvergirati.

Ovo će godište *Nove prisutnosti*, u povodu 5. obljetnice smrti Željka Mardešića, biti posebno obilježeno mišlju i djelom toga istaknutog znanstvenika i čovjeka duha. U petak 17. lipnja ove godine održan je u Zagrebu u organizaciji Kršćanskog akademskog kruga, uz suorganizaciju više drugih uglednih ustanova, znanstveni simpozij o Mardešićevoj istraživačkoj misli i duhovnosti, pa tako i o njihovoj spojivosti i isprepletenosti u njegovu životu, radu i opusu. Simpozij je naslovljen »Duh i misao Željka Mardešića. Metamorfoze svetoga u suvremenom svijetu«. Izlaganja s toga znanstvenog skupa objavit će se u našem časopisu. A njegovi ovogodišnji brojevi povezani su i s nizom drugih značajnih obljetnica.

To je ponajprije 300. obljetnica rođenja jednoga od najvećih, možda i najvećega hrvatskog znanstvenika prošlih stoljeća, Ruđera J. Boškovića. To je potom 150. obljetnica otkad je biskup Josip Juraj Strossmayer pokrenuo utemeljenje današnje Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Ta u Hrvatskoj najviša, za hrvatsku znanost i umjetnost toliko značajna ustanova, ove godine to posebno obilježava. Ove godine pada i 95. obljetnica rođenja Stjepana Tomislava Poglajena (nedavno je objavljen jedan zbornik njegovih radova), za kojega je, prema svjedočenju nedavno preminulog uglednog člana našega Znanstvenog vijeća Krsta Cviića, kojega se s pijetom sjećamo, američki isusovac Robert Graham rekao da je taj neprijeporno veliki lik od međunarodnog značenja bio vjerojatno jedan od najvećih Hrvata. Na žalost, u Hrvatskoj je nedovoljno, dapače vrlo slabo poznat.

S druge strane, prošlo je 75 godina od izlaska prvoga izdanja kapitalnoga djela *Integralni humanizam*. Ta *magna carta* kršćanskog personalizma i humanizma, djelo je velikog i u Hrvatskoj također nedovoljno poznatog filozofa Jacquesa Maritaina, uz Nikolaja Berdjajeva i Emmanuela Mouniera najistaknutijeg predstavnika kršćanske humanističke i personalističke misli 20. stoljeća. To njegovo avangardno djelo u mnogočemu je obilježilo duh i misao znatnog broja, napose kršćanskih intelektualaca Europe ponudivši im niz sustavno izloženih i duboko utemeljenih filozofsko-znanstvenih i duhovnih analiza i proročki produhovljenih perspektiva za izgradnju jednoga humanijeg društva, koje su bile, a u mnogome su i ostale, veliko otkriće i duboko nadahnuće. U Maritainovu je *Integralnom humanizmu* razrađeno više važnih postavki i ideja koje je kasnije afirmirao Drugi vatikanski sabor.

Na kraju, spomenimo i to da se nakon pet godina izbivanja, trenutni novostari glavni urednik *Nove prisutnosti* sasvim kratko vratio na tu dužnost u pokušaju da naš časopis, zajedno s cijelim Uredništvom i Krugom mladih urednika, po mogućnosti donekle obnovi, osvježi i udahne mu još više izvornog duha i nekog novog poleta na tragu onoga što je o časopisu na njegovim počecima bilo zamišljeno, a potom pod uređivanjem kolega Stipe Tadića i Josipa Balabanića, koji na svojoj uredničkoj dužnosti nisu mogli dalje ostati, nastavljeno. Zahvaljujući im na njihovu radu, trebat će na tom poslu, međutim, uskoro opet prepustiti kormilo nekom drugom, mlađem uredniku.

Pritom možda ima smisla prisjetiti se onoga što je, među ostalim, bilo zabilježeno, a ostalo je i do danas aktualno, u Proslavu prvoga broja *Nove Prisutnosti* kao njezin duh i program te tumačenje njezina naslova: »Prisutnost životu i čovjeku, otvorenim i neodgovorenim pitanjima i tajnama, stvarnim problemima i potrebama svih ljudskih bića i naroda, skupina i zajednica, iznad svega onih potisnutih i potlačenih, slabijih, iskorištavanih, navodi nas da svim umnim, duhovnim i drugim snagama težimo prema jednome novom, bratskijem svijetu, k jednoj ljudskijoj i ljudskoj osobi okrenutoj humanističkoj i personalističkoj civilizaciji (...)« (str. 2).

Kako ne vidjeti i danas svu aktualnost te zadaće u jednome svijetu kojemu pripada i hrvatsko društvo i koji uza sve svoje napretke u mnogočemu tone u teške i duboke probleme? Hrvatska je opterećena ne samo posljedicama svjetskih kriznih stanja i vanjskih gospodarsko-političkih pritisaka, nego i svojim vlastitim slabostima. Zahvaćeni smo ne samo ekonomskom i socijalnom krizom, nego i krizom mnogih temeljnih ljudskih vrednota, pa tako i krizom samoga čovjeka. Tu su i veliki problemi unutarnjih rascjepa i neprihvatljivih nejednakosti, pitanja nasušne ekonomske egzistencije, nezaposlenosti velikog mnoštva ljudi, besperspektivnosti mladih, iskorišćivanja, neplaćanja i potplaćenosti radnika, neodrživo niskog životnog standarda umirovljenikâ, nepravednih i nehumanih društvenih odnosa te raspodjele materijalnih dobara, rasprodaje nacionalnih vrednota, korupcije i kriminala.

Svemu tome stanju i njegovu rješavanju prijeko je potrebna, i u Hrvatskoj i u svijetu, obnovljena prisutnost, puna pozornost i što potpunija životna, praktička založenost. Ta prisutnost stoji »osobito i u pozornosti i otvorenosti prema vlastitom narodu, obitelji, svim ljudskim bićima, skupinama i zajednicama, što su oko nas i kojih smo dio (...) Prisutnost bez ikakve isključivosti jedino je potpuna i cjelovita. Ona potiče suradnju i solidarnost među svim ljudima, napose onima dobre volje, među svim narodima, rasama, religijama i svjetonazorima, s cijelim čovječanstvom. Na svima je danas da prepoznaju vlastita ograničenja i predrasude koji blokiraju istinski dijalog i komunikaciju a potom i prisutnost sebi i drugima, davanje sebe drugima. Prisutnost je svijest, a svijest je prisutnost. Jedne bez druge nema. A kada ona postoji u čovjeku, nema ničeg dubljeg i prisutnijeg od svijesti. Biti svjestan i prisutan znači biti probuđen i budan (...)« (str. 2-3).

»Univerzalni je zadatak današnje *nove prisutnosti* sebi i svijetu graditi, proročki i kritički, mostove na svim razinama, pa tako i na intelektualnoj i duhovnoj, čemu žele dati svoj poseban doprinos autori i suradnici ovoga časopisa. Njegove će stranice, u okviru mogućnosti, biti širom otvorene svim takvim ozbiljnim graditeljima (...)« (str. 3).

Ovo vrijedi danas kao što je vrijedilo i na početku izlaženja *Nove prisutnosti*.

I na kraju, jedna osobna napomena. Urednički je posao neizbježno više ili manje, ovako ili onako, osobno obilježen. Tako je to i u ovome broju našega časopisa. Je li pritom ovdje urednik prešao neke granice? I ako jest, treba li se u tom slučaju ispričati? Ako da, on to čini.